

УДК 159. 91: 17134

DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-214-300-304

РАЗВОДОВА Марина Валеріївна –
доктор філософії, викладач хореографії,
голова циклової комісії викладачів мистецтва
КЗ «Балтського педагогічного фахового коледжу»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4339-5383>
e-mail: marina777rm@ukr.net

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СТАНОВЛЕННЯ ТА ФОРМУВАННЯ ТАНЦЮВАЛЬНОЇ АРТ-ТЕРАПІЇ

У статті автор розглядає теоретичні аспекти становлення та формування танцювальної арт-терапії.

На думку автора, танцювальна терапія – це психотерапевтичне використання танцю і руху як процесу, який сприяє інтеграції емоційного й фізичного стану особистості, що дає можливість людині зняти напругу, позбутися втоми, виявляє творчі здібності особистості, а також коригує й покращує її психічний, розумовий та фізичний розвиток.

В основі викладання танцювальної терапії полягає імпровізація, яка ґрунтується на загальній та внутрішній культурі людини, творчій уяві та знанні танцювальної лексики. Ще однією складовою танцювальної терапії є танцювальна гра, яка включає сюжет гри, танцювальну імпровізацію, запропоновані обставини (подання себе в рамках тих життєвих умов, в яких перебуває герой). В іграх учасникам надається можливість «побути» акторами, дослідниками, тваринами, адже танцювальна гра, з одного боку, допомагає подолати страх, програти зовнішні та внутрішні відчуття, а з іншого боку, сприяє розвитку фантазії та уяви, творчих здібностей, прояву ініціативи.

Основними завданнями танцювальної терапії є поглиблення усвідомлення членами групи власного тіла та можливостей його використання, посилення почуття власної гідності у членів групи шляхом вироблення більш позитивного образу тіла, створення умов для творчої взаємодії, дозвідолення бар'єрів, що виникають при мовному спілкуванні,

допомога учасникам у налагодженні контакту зі своїми власними почуттями шляхом встановлення зв'язку почуттів з рухами тощо.

Автор доводить, що танцювальна терапія багатогранно впливає на людину, що зумовлено самою природою танцю як синтетичного виду мистецтва. Впливаючи на розвиток емоційної сфери особистості, удосконалюючи тіло людини фізично, духовно виховуючи через музику, танець допомагає здобути впевненість у власних силах, дає поштовх до самовдосконалення, постійного розвитку.

Ключові слова: хореографічне мистецтво, танцювальна терапія, арт-терапія, особистість, емоційна сфера, самовдосконалення.

RAZVODOVA Maryna Valeryivna –
Doctor of Philosophy, teacher of choreography, head of the cycle
commission of art teachers of the KZ «Baltic Pedagogical College»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4339-5383>
e-mail: marina777rm@ukr.net

THEORETICAL ASPECTS OF ESTABLISHMENT AND FORMATION OF DANCE ART THERAPY

In the article, the author considers the theoretical aspects of formation and formation of dance art therapy.

According to the author, dance therapy is a psychotherapeutic use of dance and movement as a process that contributes to the integration of the emotional and physical state of the individual, which enables a person to relieve tension, get rid of fatigue, reveals the creative abilities of the individual, and also corrects and improves his mental, mental and physical development.

The basis of teaching dance therapy is improvisation, which is based on the general and internal culture of a person, creative imagination and knowledge of dance vocabulary. Another component of dance therapy is a dance game, which includes the plot of the game, dance improvisation, proposed circumstances (presenting oneself within the framework of the life conditions in which the hero is). In the games, participants are given the opportunity to be actors, researchers, animals, because the dance game, on the one hand, helps to overcome fear, lose external and internal sensations, and on the other hand, promotes the development of fantasy and imagination, creative abilities, and the manifestation of initiative.

The main tasks of dance therapy are deepening the awareness of group members of their own body and the possibilities of its use, strengthening the sense of self-worth of group members by developing a more positive body image, creating conditions for creative interaction, overcoming barriers that arise during language communication, helping participants get in touch with their own feelings by connecting feelings with movements, etc.

The author proves that dance therapy has a multifaceted effect on a person, which is due to the very nature of dance as a synthetic form of art. Influencing the development of the emotional sphere of the individual, improving the human body physically, spiritually educating through music, dance helps to gain confidence in one's own abilities, gives impetus to self-improvement, constant development.

Key words: choreographic art, dance therapy, art therapy, personality, emotional sphere, self-improvement.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. У зв'язку з активним входженням нашої країни у світовий освітній простір спостерігаються зміни у вітчизняній системі освіти, орієнтовані на розвиток арт-терапії, відбувається активне вивчення її нових форм і моделей.

Сутність арт-терапії полягає в тому, що вона відкриває широку творчу можливість вибирати й

моделювати педагогічний процес у будь-якому ракурсі, звернена до сильних сторін особистості і має дивовижну властивість внутрішньої підтримки та відновлення цілісності людини. Наразі цей напрям є актуальним в науці й освіті, адже в ньому використовуються засоби сучасної дидактики, результати наукових розробок та практично обґрунтованих нових ідей та технологій.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

На розвиток танцювальної терапії в різні часи вплинули психоаналітична теорія В. Райха, Г. Салліван, аналітична психологія К. Юнга.

В. Лабунська та А. Шкурко займалися розробкою танцювально-експресивного тренінгу, як нового напрямку соціально-психологічного тренінгу.

Г. Гельниць досліджував ритміко-музичну рухову терапію як основу психогігієнічного підходу до дитини.

Використання танцювально-рухової терапії у вирішенні проблеми самосприйняття запропонував М. Бебік.

Танцювально-рухову терапію як засіб формування творчого потенціалу хореографів розглядала Л. Мова.

Мета статті – розглянути теоретичні аспекти становлення та розвитку танцювальної арт-терапії.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Танцювальна терапія – це психотерапевтичне використання танцю і руху як процесу, який сприяє інтеграції емоційного й фізичного стану особистості, що дає можливість людині зняти напругу, позбутися втоми. Танцювальна терапія виявляє творчі здібності особистості, а також коригує й покращує її психічний, розумовий та фізичний розвиток.

Психокорекційний вплив танцювальної терапії ґрунтується на важливій ролі в житті людини її власного тіла, яке є основним засобом пізнання й висловлює людську сутність. Те, що людина відчуває можна прочитати за становищем тіла, адже емоції – це тілесні прояви, це рухи або жести всередині тіла, узагальнений результат яких – певна зовнішня дія. За допомогою тіла людині легше висловити почуття, емоції, стан, ніж через слова і свідомість [1, с. 34].

Наразі перед вітчизняною психологією та психопрактикою постає завдання пошуку нових ефективних, найбільш адекватних природі людини діагностичних та психокорекційних методів і одним з таких методів є танець. На сьогоднішній день традиційним є використання танцю як засобу вираження емоцій, зняття психологічної напруги, поліпшення емоційного стану, стимулювання творчої активності тощо.

Танець – це складний й багатогранний феномен, який може бути зрозумілий тільки в єдності біологічного, психологічного, соціокультурного та філософського аспектів, тому по-перше танець можна визначити як форму невербального катарсису. З цієї точки зору, танець виконує низку функцій: а) функцію катарсичного вивільнення стримуваних, пригнічуваних емоцій, зокрема соціально небажаних; б) функцію моторно-ритмічного вираження надмірної енергії; в) функцію саморегуляції, як наслідок перших двох.

По-друге, танець розуміють як спонтанні рухи людини, які мають просторово-часову структуру і виражають характер, стани, відносини виконавця, одже з психологічної точки зору, танець є елементом спонтанної невербальної поведінки людини й пусковим механізмом процесів інтерпретації у спілкуванні. Функції танцю в цьому контексті визначаються як показника активного

емоційного стану партнера, створення образу партнера, індикацією відносин, що склалися між партнерами та їх змін.

По-третє, танець може бути визначений як соціокультурний феномен, в якому знаходять своє вираження «особливо значущі психопластичні інтонації суспільства, відбиваються соціальні мотиви» [3, с. 186].

Психотерапевтичний підхід до танцю заснований на біологічних та соціально-психологічних функціях танцю, а також на розумінні ролі танцю у розвитку людства.

Групова психотерапія за допомогою танцю є психологічним процесом, у ході якого професійно підготовлений терапевт використовує танець як форму самовираження та невербального спілкування у спеціально створених групах з метою розвитку особистості та системи відносин [2, с. 66].

Незважаючи на те, що в науковій літературі зустрічаються згадки про індивідуальну танцювальну психотерапію, групова психотерапія використовується найчастіше, що пов'язано з феноменом так званого «кругового танцю» й з тим, що груповий досвід розкриває проблеми узгодження та відносин, які неможливі в процесі індивідуальних занять.

Як зауважує І. Чорна, найперші прийоми арт-терапії з'явилися в давнину, коли люди виявили цілющі властивості символів та художніх образів. Символи отримували магічне значення й використовувалися в ритуальних діях. У давніх шаманських традиціях танці та спів допомагали шаману увійти у змінений стан свідомості та залучити цілющу силу духів. Амулети із зображенням символів захищали їх власників від негативного впливу ззовні. У Тибеті для медитативних практик зазвичай використовуються мандали, одже так чи інакше художні образи мали місце у всіх древніх культурах й слугували в лікувальних, магічних чи духовних цілях [5, с. 287].

Художня творчість почала цілеспрямовано залучатися для аналізу стану людини на рубежі XIX–XX ст. Наприкінці XIX ст. французькі психіатри намагалися тлумачити малюнки душевнохворих й проводити взаємозв'язок із внутрішнім станом пацієнтів. Потім Зигмунд Фрейд зробив висновок, що багатьом людям легше передати свої відчуття не вербально, а у вигляді малюнків. Цю ідею в подальшому розвинув К. Юнг і поступово фахівці приходили до висновку, що художній образ може бути ключем до розуміння внутрішнього світу людини.

Неабияку роль у розвитку арт-терапевтичного напрямку відіграли Ірен і Джилберт Чампернон. У 1941 р. подружжя Чампернон організували приватну психіатричну клініку (Уїтмід-центр), перебування та лікування в якій принципово відрізнялися від традицій, характерних для психіатричних клінік того часу. У центрі було організовано численні студії для занять образотворчим мистецтвом, гончарною справою, музикою у дружній та довірливій атмосфері.

У 1940–1960 рр. діяльність Уїтмід-центру привертала до себе велику громадську увагу й мала великий вплив на багатьох психологів та митців. На

цей же період (1940–1960 рр.) припадає діяльність інших представників психодинамічного напрямку, які зробили значний внесок у становлення арт-терапії, зокрема Р. Пікфорда, М. Мілнера, Д. Віннікотта та ін.

Важливий етап у розвитку арт-терапії розпочався приблизно у 1960-1970-х роках, адже саме в цей період почала з'являтися така форма роботи, як групова інтерактивна арт-терапія.

У 1960-х роках у деяких країнах було створено перші професійні об'єднання арт-терапевтів. Діяльність цих організацій охоплювала широке коло питань – від розробки заходів щодо зміни оплати праці арт-терапевтів до створення правової та законодавчої бази для впровадження й розповсюдження арт-терапевтичної практики. Результатом роботи цих організацій стало визнання арт-терапії як самостійної спеціальності та її інтеграція до Національної системи охорони здоров'я в низці країн [5, с. 193].

Слід відзначити, що у зв'язку з різними соціально-економічними, культурними та правовими факторами становлення арт-терапії у різних країнах має свою специфіку. Існує чимало держав, де арт-терапія не виокремилася в самостійну галузь, вона представлена окремими методиками, які використовуються в рамках інших підходів.

Отже, танцювальна терапія – це вид психотерапії, який використовує рух для розвитку соціального, когнітивного, емоційного та фізичного життя людини. Танцювальні терапевти працюють з людьми з людьми різного віку в груповій та індивідуальній терапії, які мають різноманітні емоційні проблеми, захворювання, зниження інтелектуальних можливостей тощо і основними завданням танцювального терапевта є допомога людям у розвиненні навичок спілкування, знаходження позитивного образу себе та отриманні емоційної стабільності.

Танець як метод лікування відноситься до сфери тілесно-орієнтованої терапії, а також психології, лікувальної фізкультури, арт-терапії та психосоматичної медицини. Особлива цінність і сила танцю, його інтеграційний сенс полягають у тому, що всі фізичні, емоційні, інтелектуальні та духовні процеси поєднуються в єдину дію.

В основі викладання танцювальної терапії полягає імпровізація, яка ґрунтується на загальній та внутрішній культурі людини, творчій уяві та знанні танцювальної лексики. Наприклад, пропонується імпровізація на задану тему (танець вітру, танець дерев); імпровізація з предметом (квіткою, шарфом, м'ячем), коли чергується музика різного характеру; імпровізація на задану дію та зміну запропонованих обставин («випадкова зустріч», «танцювальний ринг», «прогулянка», «карнавал») тощо.

Ще однією складовою танцювальної терапії є танцювальна гра. Оскільки немає єдиної теорії проведення танцювальних ігор, безліч різних підходів відбивається у різноманітті її варіантів та сприяє активізації тренера у розвитку даного методу.

Танцювальна гра включає сюжет гри, танцювальну імпровізацію, запропоновані обставини (подання себе в рамках тих життєвих умов, в яких перебуває герой). В іграх учасникам надається можливість «побути» акторами, дослідниками, тваринами, адже танцювальна гра, з одного боку, допомагає подолати страх, програти зовнішні та внутрішні відчуття, а з іншого боку, сприяє розвитку фантазії та уяви, творчих здібностей, прояву ініціативи [1].

Становлення танцювальної терапії як самостійної одиниці в галузі арт-терапії на науковій основі пов'язують з іменами Меріан Чейз, Ліліан Еспенак, Труді Шуп, Марі Уайтхауз та Еван Бланш.

Перехід танцю в терапевтичну модальність найчастіше пов'язують з ім'ям Меріан Чейз, яка спочатку була звичайним викладачем танцю і танцівницею. Вона почала викладати танець модерн після того, як закінчила свою кар'єру в компанії Денішоун у 1930 р. М. Чейз помітила на своїх заняттях, що деякі студенти більше цікавилися почуттями, які виражалися в танці (самотність, переляк, страх, відчай) та менше самою технікою танцю. Тоді М. Чейз почала більше звертати увагу на свободу руху, а не на техніку танцю, чим відкрила психологічні переваги, які пропонував танець. М. Чейз перенесла акцент з танцювальної техніки на вираження індивідуальних потреб у вигляді руху.

М. Чейз у своїй танцтерапії розробила чотири істотні положення.

Перше – «body action» (дія тіла), коли шляхом активізації тіла готується опрацювання психічних конфліктів.

Другий – «символізм» – опрацюються символічні рухи та положення тіла.

Третій – кінестетична емпатія – своєрідна реакції терапевта-тренера на невербальні повідомлення – терапевт-тренер переймає їх своїм тілом і в такий спосіб може сприймати почуття учасників.

Четвертий – «ритмічна групова активність» («rhythmic group activity»). М. Чейз розкрила значення ритму, який є основною передумовою та умовою для координації групи учасників терапевтичного процесу. Спільне відчуття ритму створює відчуття солідарності та спільності.

М. Уайтхауз розробила методика, яку назвала «movement-in-depth» (рух-в-глибину). Ця методика втілювала її розуміння танцю, руху та глибинної психології. Підхід М. Уайтхауз допоміг створити сучасну практику руху, яку називають «автентичним рухом». У цьому виді руху, який базується на принципах аналізу К. Юнга, учасники протанцювують своє відчуття внутрішніх образів, що допомагає краще зрозуміти рухові сили минулого й сьогодення.

Т. Шуп була професійною танцівницею з Європи, яка переїхала до Америки та зосередила свою психотерапевтичну роботу на спонтанному, катарсичному вивільненні в танці стримуваних почуттів та дослідженні прихованих конфліктів, які були джерелами психічної й фізичної напруги.

Аналізуючи свою роботу, Т. Шуп дійшла важливих висновків, які стали її опорними пунктами в роботі з психіатричними пацієнтами:

1. Людина проявляється у своєму тілі – тіло чітко виражає повноту існування.

2. Тіло і розум перебувають у постійній взаємодії – будь-які внутрішні переживання знаходять своє вираження в тілі й будь-які тілесні переживання впливають на внутрішній стан.

3. Неважливо, чи є думки та почуття раціональними чи ірраціональними, позитивними чи негативними, цілісними чи розщепленими, усвідомленими чи пригніченими – стан свідомості матеріалізується у фізичному бутті. Це проявляється в тілесному налаштуванні, у тому, як тіло центроване, у його ритмічних патернах, температурах, звуках, використанні напруги та енергії, у його зв'язках з простором, здатності до змін. Усі ці фактори визначають тілесне самовираження й впливають на те, як тіло рухається та пересувається.

4. Через тіло людський розум переживає реальність. Тілесні відчуття дають знати розуму про його існування, розказуючи йому хто він, який він і де він. Зір, слух, нюх та смак стимулюють когнітивні процеси.

5. Тіло і свідомість перебувають у постійній взаємодії, яка забезпечує цілісність людини [2].

Наразі найбільш розвинені американська, англійська та німецька школи танцювальної психотерапії, але вони не вичерпують всього різноманіття означеного феномену. У межах американської та англійської танцювальної психотерапії існують психодинамічний та непсиходинамічний підходи. Відмінність цих підходів – у різних теоретичних підставах. Основу психодинамічного підходу становлять психоаналіз З. Фрейда й теорія колективного несвідомого К. Юнга. Акцент ставиться на дослідженні свідомих й несвідомих аспектів психіки, які виявляються в русі і танці. Непсиходинамічний напрям виник з урахуванням певних практичних результатів і висновків, отриманих професійними танцюристами у процесі реальної танцювальної взаємодії.

Існує низка методик застосування танцювальної терапії, наприклад евртимія, або мистецтво руху з музикою та мовою Р. Штейнера; метод «П'ять танців у вільному стилі» Р. Рот; інтегративна танцювально-рухова терапія А. Гришона та ін.

Отже, організуючи самостійну діяльність учасників, у якій кожен може реалізувати свої здібності та інтереси, танцювальний терапевт/тренер створює розвиваюче середовище і його головним завданням стає мотивація учасників на прояв ініціативи та самостійності.

Критеріями особистісного розвитку учасників засобами танцювальної терапії є перехід до нових способів діяльності та форм поведінки; зростання рівня активності, самостійності, самоорганізації, самореалізації; розвиток фізичного потенціалу, фізіологічних функцій організму; розвиток впевненості у собі, запобігання різноманітних психологічних комплексів, м'язових затискачів тощо [4, с. 195].

Танець виконує різноманітні функції, серед яких психофізіологічні, психологічні та психотерапевтичні, комунікативні та соціокультурні. Під час танцю відбувається вивільнення стримуваних, пригнічуваних почуттів та емоцій, у тому числі соціально небажаних. Танець сприяє моторно-ритмічному вираженню, розрядці та перерозподілу надлишкової енергії, активізації організму, зменшенню тривожності, напруги, агресії, має оздоровчий вплив й сприяє саморегуляції організму.

В процесі занять танцями відбувається міжособистісна взаємодія, між людьми, формування та розвиток відносин.

За допомогою танцю створюється образ партнера та групи, запускаються процеси інтерпретації та діагностики відносин.

Завдяки танцю свій вираз отримують соціальні цінності, суспільні настанови та соціальні мотиви.

Окреслимо основні завдання танцювальної терапії:

1. Поглиблення усвідомлення членами групи власного тіла та можливостей його використання, що не лише покращує фізичний, емоційний стан учасників, а й для багатьох слугує розвагою. На початку першого заняття тренер спостерігає за учасниками, оцінює сильні сторони та вади «рухового репертуару» кожного, потім визначає, які рухи підійдуть кожному з учасників найкраще.

2. Посилення почуття власної гідності у членів групи шляхом вироблення більш позитивного образу тіла. Танець дозволяє зробити образ свого тіла привабливішим, що безпосередньо пов'язане з більш позитивним усвідомленням власного «Я».

3. Створення умов для творчої взаємодії, подолання бар'єрів, що виникають при мовному спілкуванні.

4. Допомога учасникам у налагодженні контакту зі своїми власними почуттями шляхом встановлення зв'язку почуттів з рухами. Танцювальні рухи не тільки експресивні, але й мають здатність знімати фізичну напругу, особливо якщо вони включають розгойдування й розтяжку.

5. Створення «магічного кільця». Заняття у групі мають на увазі спільну роботу учасників, ігри та експерименти з жестами, позами, рухами та іншими невербальними формами спілкування. Все це в цілому сприяє набуттю учасниками групового досвіду, компоненти якого на несвідомому рівні утворюють замкнений стійкий комплекс, так зване «магічне кільце».

Крім перерахованих вище, в процесі танцювальної терапії вирішуються також і інші завдання – підвищення рухової активності; здійснення комунікативного тренінгу та його організація; реалізація соціотерапевтичного спілкування; отримання діагностичного матеріалу для аналізу поведінкових стереотипів учасників та їх самопізнання тощо [1].

Зазначимо, що наразі існують такі найпоширеніші види танцювальної терапії як індивідуальна; діадна (парна); терапія у малих групах; групова (терапія у великих групах). Найчастіше зустрічається на сьогоднішній день групова форма роботи, яка відрізняється

найбільшою ефективністю, оскільки вона містить методи індивідуальної та парної танцювально-рухової терапії.

Ефективність застосування танцювально-рухових методів у груповій формі роботи полягає в наступному:

– танцювати чи рухатися може кожна людина, незалежно від віку, статі, соціального стану, рівня освіти, цінностей, установок і навіть здоров'я (крім випадків знерухомлення);

– використання танцювально-рухових технік дозволяє провести діагностику як окремої особистості так і групи загалом (виявити стереотипи руху, м'язові затискачі, проблемні зони); зняти напругу (первинну – на початку входження у групу або постійну, принесене в групу із соціального життя); придбати нові патерни руху, що сприяють ефективній взаємодії із собою, світом і людьми у вигляді вивчення себе й копіювання інших; змінити стиль спілкування з оточуючими; навчитися усвідомлювати свої та чужі бажання, почуття, вчинки за допомогою аналізу рухів; досить швидко створити атмосферу довіри, що сприятиме розвитку групової згуртованості.

– зміна рухів призводить до зміни якостей особистості, прояву індивідуальності, щирості, спонтанності, прийняття себе, внаслідок чого відбувається зміна установок, стереотипів комунікацій тощо.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Підсумовуючи зазначимо, що танцювальна терапія багатогранно впливає на людину, що зумовлено самою природою танцю як синтетичного виду мистецтва. Впливаючи на розвиток емоційної сфери особистості, удосконалюючи тіло людини фізично, духовно виховуючи через музику, танець допомагає здобути впевненість у власних силах, дає поштовх до самовдосконалення, постійного розвитку.

Одним з найефективніших і поліфункціональних видів арт-терапії є хореографічне мистецтво, в середині якого з'явився відносно новий напрям – танцювально-рухова терапія.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Магур Л. М., Харенко С. Г., Авраменко С. М., Євтушенко І. С. Танцювально-психологічний тренінг: навч. посібник. К.: Марич, 2009. 48 с.

2. Палій А. Арт-терапія як метод психокорекційного впливу на емоційну сферу дитини. *Мандрівець*. 1999. № 3. С. 65–67.

3. Рева Я. Естетико-терапевтичний потенціал хореографічного мистецтва. *Естетика і етика педагогічної дії*. 2016. Вип. 14. С. 184–191.

4. Рева Я. Гармонізація здоров'я дитини засобами танцювальної терапії. *Збірник наукових праць «Педагогічні науки»*. Вип. 85. 2018. С. 194–197.

5. Чорна І. М. Теоретико-аналітичний огляд потенціалу застосування психотерапевтичного методу танцювальної терапії в роботі психолога. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 12: Психологічні науки*. Випуск 6 (51). 2017. С. 286–293.

REFERENCES

1. Mahur, L. M., Kharenk, S. H., Avramenko, S. M., Yevtushenko, I. YE. (2009). Tantsyuvал'no-psykholohichnyy treninh. [Dance and psychological training]. Kyiv. 48 s. [in Ukrainian]

2. Paliy, A. (1999). Art-terapiya yak metod psykholohichnoho vplyvu na emotsiynu sferu dytyny. [Art therapy as a method of psychocorrective influence on the emotional sphere of the child]. Kyiv. № 3. S. 65–67. [in Ukrainian]

3. Reva, YA. (2016). Estetyko-terapevtychnyy potentsial khoreografichnoho mystetstv. [Aesthetic and therapeutic potential of choreographic art]. Kyiv. Vyp. 14. S. 184–191. [in Ukrainian]

4. Reva, YA. (2018). Harmonizatsiya zdorov'ya dytyny zasobamy tantsyuvал'noyi terapiyi. [Harmonization of a child's health by means of dance therapy.]. Kyiv. Vyp. 85. S. 194–197. [in Ukrainian]

5. Chorna, I. M. (2017). Teoretyko-analitychnyy ohlyad potentsialu zastosuvannya psykhoterapevtychnoho metodu tantsyuvал'noyi terapiyi v roboti psykholoha. [Theoretical and analytical review of the potential of applying the psychotherapeutic method of dance therapy in the work of a psychologist]. Kyiv. Vypusk 6 (51). S. 286–293. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

РАЗВОВОДА Марина Валеріївна – доктор філософії, викладач хореографії, голова циклової комісії викладачів мистецтва КЗ «Балтського педагогічного фахового коледжу».

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутніх фахівців в галузі хореографічного мистецтва.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

RAZVODOVA Maryna Valeryivna – Doctor of Philosophy, teacher of choreography, head of the cycle commission of art teachers of the KZ «Baltic Pedagogical College».

Scientific interests: professional training of future specialists in the field of choreographic art.

Стаття надійшла до редакції 07.05.2024 р.

УДК 378.147:[78.087.68:7.071.2]

DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-214-304-309

РАСТРУБА Тетяна Віталіївна –

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри вокально-хорової майстерності

Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2232-1190>

e-mail: rastruba_1510@ukr.net

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ХОРМЕЙСТЕРІВ ЗАСОБАМИ ТЕХНОЛОГІЇ ПАРТИСИПАЦІЇ

Стаття відображає актуальність дослідження у контексті сучасних тенденцій у вищій освіті та професійної підготовки. Фахові компетентності майбутніх хормейстерів є ключовим елементом їх успішної професійної діяльності, оскільки хормейстер відповідає за організацію та керування хоровим колективом. З цього приводу варто вивчити